

ӘОЖ 378.147.88

**ОРТА МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЛИНГВОУӘЖДЕМЕСІН КӨТЕРУ ҮШІН
АҚПАРАТТЫҚ – БІЛІМ БЕРУ ҚҰРАЛДАРЫН ҚОЛДАНУ**

Амирханова Адель Канатовна

dunyasha_24@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ филология факультетінің 4 курс студенті,

Нұр-Сұлтан қаласы, Қазақстан

Ғылыми жетекші, филология ғылымдарының кандидаты,

доцент, профессор Н.З. Жуманбекова

Соңғы жылдары жаңа ақпараттық технологияларды қолдану мәселелері өзекті болып отыр. Шет тілдерін оқытуда жаңа ақпараттық технологияларды қолдану қазіргі заманғы техникалық құралдар мен технологияларды пайдалану ғана емес, сонымен қатар шет тілін оқытудың жаңа нысандары мен әдістерін және жалпы оқыту үдерісіне жаңа көзқарас пайдалану. Жақында ғана шетел тілін оқыту дәстүрлі тәсілге негізделді, ол оқытушының теориялық білім сомасын хабарлауынан тұрады және оқушылардың білік және дағдыларын оқылатын пән әзірлеуінде. Аудиториялық оқыту түрі жағдайында оқытушы әр оқушыға үнемі көңіл бөле алмайды. Сондықтан оқушылардың көпшілігі оқуға деген уәждемесін жоғалтады, бұл оқушылардың білім, білік және дағдыларының деңгейін айтарлықтай төмендетуге әкеледі. Осыған орай, мұғалімнің негізгі міндеттерінің бірі әрбір оқушының оқу

үрдісінде қызметін жандандыру, олардың шығармашылық белсенділігінің жағдайын құру болып табылады.

Қазіргі таңда электрондық оқулық, тренажер, электрондық тестілеу бағдарламасы, білімді талдау және бағалаудың компьютерлік модельдері кіретін Бағдарламалық қамтамасыз ету компьютер экранына мәтін, дыбыс, бейне жазу, ойын түрінде ақпаратты шығаруға мүмкіндік береді. Компьютер көмегімен оқыту әр оқушыға өз еркімен жұмыс жасауға мүмкіндік береді. Оқыту бағдарламаларын таңдау, ең алдымен, білім алушылардың дайындық деңгейі мен олардың қабілеттері.

Ақпараттық технологияларды пайдалану қазіргі заманғы білім беру жүйесінің негізгі қарама – қайшылығын-қазіргі әлемде білім берудің жылдам қарқынының және оларды жеке тұлға меңгерудің мүмкіндіктері арасындағы қайшылықты шешуге мүмкіндік береді. Соңғы уақытта тәжірибеші-педагогтар саны артып келеді, оқу үрдісінде ақпараттық технологияларды қолдану оқушылардың материалды меңгеру тиімділігін арттырады.

Сабақтарда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану кез келген уақытта оқылатын шет тілінің әр түрлі бөлімдеріне жататын тілдік материалдарды жадыдан шығаруға және пайдалануға, осы материалдың терең құрылымдарын жүргізуге, оны кез келген қолайлы нысанда (желілік блоктық түрде, үш өлшемді кеңістік түрінде) орналастыруға, түсін, анимацияны, графикалық және дыбыстық мүмкіндіктерді пайдалануға, олардың динамикалық тізбегін реттеуге мүмкіндік береді. Тілдік білімді таныстырудың теңбе-тең түрі психологиялық әсер береді, нәтижесінде тілдік материалды жақсы түсіну қамтамасыз етіледі.

Неміс тілін оқыту процесі күрделі, тұрақты дамып келе жатқан жүйе болып табылады. Шет тілін оқытуды компьютерлендіру ақпаратқа қол жеткізуді жеңілдетуге және тілді үйрену уақытын қысқартуға көмектеседі.

Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасының көптеген оқу орындарында неміс тілі сабақтарында оқу мақсатындағы бағдарламалық құралдардың мүмкіндіктері табысты және белсенді түрде жүзеге асырылуда.

Неміс тілі мұғалімдері компьютерлік оқыту бағдарламаларымен жұмыс жасаудың түрлі нысандарын пайдаланады:

- 1) лексиканы зерттеу;
- 2) сөздің айтылымы;
- 3) диалогтік және монологиялық сөйлеуді оқыту;
- 4) хатқа оқыту;
- 5) грамматикалық құбылыстарды пысықтау.

Неміс тілі сабақтарында компьютердің көмегімен бірқатар дидактикалық тапсырмаларды шешуге болады: жаһандық желі материалдарын пайдалана отырып, оқу дағдылары мен икеміне қалыптастыру; оқушылардың жазбаша сөйлеу дағдыларын жетілдіру; оқушылардың сөздік қорын толықтыру; оқушылардың неміс тілін үйренуге тұрақты уәждемесін қалыптастыру.

Қазіргі уақытта компьютерді өзінің техникалық мүмкіндіктеріне байланысты оқу процесін жетілдірудің жаңа келешектерін айқындайтын техникалық оқыту құралдарының ерекше түрі ретінде қарастыруға болады. Оқытудың техникалық құралдарының оқушылардың жеке ерекшеліктеріне байланысты оқу материалын бейімдеуге, көптерминалдылықты қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Арнайы бағдарламалар немесе мәліметтер базасы арқылы мұғалімдер сабақты ұйымдастыру барысында оқылатын тілдегі кез келген түпнұсқа мәтінге жүгіне алады.

Мектептерде интерактивті тақталардың пайда болуы неміс тілін жаңа кезеңге шығарады. Барлық интерактивті тақталар, модель және өндіруші фирмаға қарамастан, оларды пайдаланудың келесі ерекшеліктерімен ерекшеленеді:

1) сөздер арасындағы байланыстар мен өзара қарым-қатынастарды көрсете отырып, мәтін мен жекелеген ұсыныстарды аудару жөніндегі толыққанды жұмыс;

2) кез келген қосымшадағы тапсырманың кез келген мәтінін виртуалды пернетақта арқылы теру және оны шынайы уақытында к

өрсету;

3) барлық сынып үшін жеке оқушыны немесе оқушылар тобын көрнекі тестілеу;

4) нәтижелерді сурет түрінде немесе HTML және Pdf форматта бөлек файлда сақтау.

Осылайша, интерактивті тақтаны пайдалана отырып, біз оқушының тұрақты жұмысын электронды түрде ұйымдастыра аламыз. Бұл уақытты едәуір үнемдейді, ойлау және шығармашылық белсенділіктің дамуын ынталандырады, сыныпта тұрған барлық оқушыларды жұмысқа қосады.

Интерактивті тақтаның мүмкіндіктері оқыту үшін бейне және ойын бағдарламаларын табысты пайдалануға мүмкіндік береді, оқушылардың шығармашылық белсенділігін дамытуға, пәнмен әуестенуге, сынып алдында сөз сөйлеу дағдыларын меңгеру, шет тілі сабақтарында материалды меңгерудің тиімділігін қамтамасыз етеді.

Қазіргі заманғы технологияларды қолдану арқылы оқытудың ең үлкен қиындықтарының бірі оқушылармен динамикалық қарым-қатынасты қолдау болып табылады. Электрондық интерактивті тақталар осы қиындықтарды жеңуге көмектеседі және мультимедиялық материалдармен жұмыс істеу үшін үлкен экран ұсына отырып, компьютерлік технологиялардың мүмкіндіктерін байытады. Бұл экранды көре алатын сынып бөлмесіндегі барлық қатысушылар: оқушылардың оқытушымен қарым-қатынасын жаңа деңгейге шығарады.

Электрондық тақтаның интерактивті мәні және жиынтықта берілетін бағдарламалық қамтамасыз етудің мүмкіндіктері оқу кабинетінде барлық қатысушылар қатысатын іс-шараларды ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Интерактивті тақтаны сабақта қолдану оқушылардың неміс тілін үйренуге деген ынтасын арттыруға оң әсер етеді. Оқушылар қандай да бір міндетті орындауға бірдей ұмтылу, бірақ олардың уәждеме көздері әртүрлі болады. Біреулер ішкі уәждеме, рефлексия және сабақтарға белсенді қатысу арқылы. Басқаларында ол сыртқы- мұғалім қойған тапсырманы көтермелейді немесе бірінші болып шешеді.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар нашар оқушыларға қосымша уақыт оқу материалын ұғыну және проблемалық жерлерді жою үшін берілген, ал күшті оқушыларға-оқудағы алға жылжуды тездету, материалды қиындату, оқыту үдерісіне мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес креативтілік элементтерін енгізу, сонымен қатар танымдық қызметтің ерекшеліктерін ескере отырып.

Неміс тілін оқыту мазмұнына ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың әсері үш аспектіге ие:

- оқыту мазмұнын кеңейтуге, оны неғұрлым кеңірек етуге мүмкіндік береді;

- мазмұнын түзету үшін жағдай жасайды, оның құрылымы мен компонентін қайта қарау;

- шет тілдерін оқыту әдістемесін жаңа формалар мен мысалдармен байытуға, оны компьютер арқылы жаңа міндеттерді шешу есебінен неғұрлым тиімді етуге мүмкіндік береді.

4 ай бойы осы жұмыстың авторы интерактивті тақтаның мүмкіндіктерін оқып, меңгеріп, оны қолдана отырып сабақтар жасады. Осыған байланысты зерттеу басында келесі мақсат қойылды - интерактивті тақтаның мүмкіндіктерін педагогикалық процеске енгізу.

Іске асыру кезеңдері:

1. Ғылыми-әдістемелік әдебиетті және курс "Интерактивті тақта» оқу;

2. Интерактивті тақта мүмкіндіктерін практикалық игеру;

3. Уәжемесі төмен оқушыларды анықтау;

4. Интерактивті тақтаны қолдану арқылы оқу сабақтарының жүйесін әзірлеу.

5. Оқушыларды интерактивті тақтамен жұмыс істеуге оқыту;

6. Неміс тілі сабағында интерактивті тақтаны тәжірбелі пайдалану;

7. Неміс тілін үйренудегі уәжемесін өзгеруін анықтау мақсатында оқушылар арасында сауалнама жүргізу (қосымша №1).

Зерттеу әдістемесі мен техникасы:

Зерттеу барысында қолданылды:

-педагогикалық бақылау (оқушылардың уәждемесін анықтау үшін);

-сауалнама (оқушылардың неміс тілін үйренуге деген уәждемесін өзгертуді бақылау үшін).

Қол жеткізілген нәтижелер:

-Білім алған оқушылардың белсенділігі артты;

-Оқушылар сыныптастарымен ақпарат бөлісуге ұмтылды;

-Танымдық іс-әрекет аясы өзгерді;

-Назар аударудың шоғырлануы, туындаған қиындықтарды жеңуге ұмтылу күшейе түсті;

-Оқушылардың неміс тілін оқып-үйрену уәждемесі өсті.

Қосымша № 1

Оқушылардың сауалнамасы

Өткізу күні: желтоқсан 2019-наурыз 2020

Сауалнама саны-20 (6Б сынып оқушылары)

6б сынып оқушылары үшін ең қызықты 3 пәнді таңдау және оларды кему тәртібімен орналастыру ұсынылды. Желтоқсан айында жүргізілген сауалнаманың нәтижелері неміс тілі оқушылардың 40% - ын оқуға қызығушылығын тудыратынын көрсетті. 2019-2020 оқу жылы аралығында Неміс тілі сабағында интерактивті тақта белсенді қолданылды. Нәтижесінде, наурыз айында ұқсас сұрақтармен сауалнама жүргізу кезінде және сол аудиторияда неміс тілі оқушылардың 80% - ын таңдады. Осылайша, неміс тілін оқуға ынталандыру жылына 2 есе өсті.

Қорытындылай келе, оқу процесіне компьютерлік технологияларды енгізу оқытудың дәстүрлі әдістерін қолдануды мүлдем жоққа шығармайды, ал оқытудың барлық кезеңдерінде олармен үйлеседі: танысу, жаттығу, қолдану, бақылау. Алайда заманауи компьютерлік технологияларды қолдану оқу тиімділігін бірнеше рет арттыруға ғана емес, сонымен қатар оқушылардың неміс тілін әрі қарай өз бетінше оқуға деген ұмтылысын ынталандыруға мүмкіндік береді.

Жүргізілген зерттеу келесі нәтижелерді көрсетті: жалпы интерактивті тақтаны пайдалану тиімді инновациялық болып табылады тіл материалын меңгеру деңгейін арттыратын технология, оқушылардың ішкі уәждемесін, оқушылардың дербестік деңгейі, сонымен қатар оқушылардың жалпы зияткерлік дамуы.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Концепция развития образования в РК до 2015 г.
2. Государственная программа развития образования в РК до 2020 г.
3. Донцов Д. Английский на компьютере. Изучаем, переводим, говорим. М., 2007.
4. Полат Е.С. Интернет на уроках иностранного языка // ИЯШ, № 2,3 2001 г.
5. Дворецкая А.В. Основные типы компьютерных средств обучения // Школьные технологии. – 2004. -№ 3. – С. 25-40